

2020-08-03

Länsmuseernas samarbetsråd

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Betänkande SOU 2020:21 Sveriges museum om Förintelsen Dnr. Ku2020/01036/KL

Länsmuseernas samarbetsråd (hädanefter LMSR) har erhållit ovan rubricerade betänkande på remiss och lämnar härmed sina synpunkter.

Sammanfattning

LMSR delar uppfattningen att Sverige bättre behöver främja kunskap, minnet och forskningen om Förintelsen. Ur ett svenskt perspektiv är det angeläget att förstå hur Förintelsen hänger ihop med vårt lands historia och kulturarv, både på en nationell men även på en regional och lokal nivå. Vi har ett ansvar att föra vittnesmålen vidare och aldrig glömma dessa grymma brott mot mänskligheten.

I tidigare inlägga har LMSR avrått staten från att skapa ett nytt myndighetsmuseum och vi uppmanade staten att tänka i nya banor. Ett museum är ingen dyr arkitektritad byggnad utan den verksamhet som bedrivs. Den museala verksamheten och syftet med densamma bör vara överordnad allt annat.

LMSR instämmer i stort i utredningens förslag gällande inriktning och uppdrag, däremot avstyrker vi huvudförslaget att inrätta en ny fristående myndighet. Vi anser att den myndighet som redan har detta uppdrag idag, Forum för Levande historia, istället bör få en kompletterande och förtydligande instruktion gällande exempelvis insamling och forskning.

För att bevara och föra minnet av Förintelsen vidare i *hela* Sverige, så bör samverkan mellan Sveriges museum om Förintelsen och landets 24 regionala länmuseer ingå som en betydande del i uppdraget. Det handlar inte enbart om att kommunicera den nationella berättelsen på regional nivå, utan om att även förstå Förintelsen som en del av regionala/lokala händelser, platser och minnen. Samverkan skulle kunna bestå av insamling och forskningssamarbeten, aktivering av platser samt inte minst förmedling till den främsta målgruppen för att hålla minnet av Förintelsen vid liv - barn och unga. Denna samverkan skulle, på ett tydligare sätt än vad utredningen visar, bidra till de kulturpolitiska målen.

LMSR anser avslutningsvis att utredningen genomgående inte beaktat de digitala möjligheterna. Med insikter om digitala teknikers möjligheter blir inte lokaliseringen av museet en fråga om en fysisk lokal för verksamheten, utan ett betonande av en nätverksorganisation som kan nyttja de befintliga kulturarvsinstitutioner som redan håller samlingar, forskar på Förintelsen och närliggande områden samt kommunicerar med en publik på skilda geografiska platser. I en sådan organisation har läns museerna en viktig roll både som producenter och förmedlare av kunskap.

Kapitel 5 Museet inriktning och uppdrag

För våra synpunkter gällande 5.3.1 se nedan 6.3.2 samt 7.2

5.3.2 Publik verksamhet och förmedling

LMSR anser att utredningen genomgående inte tänkt på de digitala möjligheterna. För att bidra till att de kulturpolitiska målen uppnås samt för att motverka missbruk och förvrängning av Förintelsen så är det digitala mer än bara ett verktyg.

Kapitel 6 Verksamhetens organisation och lokalbehov

6.3.1 En ny fristående myndighet

6.4.2 Förändring av Forum för levande historia

LMSR avstyrker utredningens huvudförslag till organisation av det nya museet i form av en ny fristående myndighet. Vi anser att istället för att lägga resurser på att skapa en ny myndighet så bör Forum för levande historia, som bedriver en stor del av det föreslagna uppdraget idag, få en förtydligande instruktion gällande exempelvis insamling och forskning. Att överföra delar av det befintliga uppdraget som Forum för levande historia har idag, till en ny myndighet anser vi inte vara resurseffektiv gällande varken pengar eller tid. Vi ser även risker att kunskap, kompetens, nationella-, och internationella kontakter/samarbeten som idag är upparbetade av Forum för levande historia tar tid att överföra/ bygga upp för en ny myndighet.

6.3.2 Uppdrag att påbörja insamling

LMSR instämmer i utredningens förslag att insamlingen av föremål, dokumentation, berättelser etc. bör påbörjas skyndsamt. Med tanke på tidsaspekten så bör dock fler museer engageras i detta viktiga arbete. Vi instämmer att insamlingen bör ske strukturerat i dialog med forskningen, dock bör den museala kompetensen gällande insamling, dokumentation, förvaltning och tillgängliggörande vara vägledande. Ett förslag är att ge RAÄ uppdraget att ta fram riktlinjer för insamling och dokumentation i samverkan med olika relevanta parter.

Kapitel 7 Samlingar, samverkan och forskning

7.2 Behov av insamling tillgängliggörande av föremål och arkivmaterial

LMSR instämmer i behovet av ytterligare insamling.

Som utredningen redogör för så finns det ett antal institutioner som förvaltar samlingar och arkiv rörande Förintelsen. Samlingar och arkiv behöver dock inte fysiskt samlokaliseras utan sammanförs och tillgängliggörs bäst genom en digital plattform. Den nod som utredningen framhåller att museet ska vara, bör främst vara digital, så att så många som möjligt ska kunna ta del av materialet. För att man fortsatt ska kunna förmedla och bevara minnet av Förintelsen i *hela* landet, så är det vidare av stor vikt att fysiska föremål och arkivhandlingar fortsatt finns kvar runt om i Sverige.

7.3.1 Samverkan med läns museerna

LMSR instämmer i utredningens förslag om behov av samverkan. För att stärka hågkomsten av Förintelsen i hela landet ser vi läns museerna som en viktig samverkanspart. Runt om i Sverige finns berättelser, vittnesmål, platser och föremål som genom insamling, forskning och aktivering kan bidra till att kunskapen och minnet av Förintelsen stärks. Den regionala/lokala kontexten är dock inget komplement till den nationella berättelsen utan en del utav den.

De 2 mkr som utredningen föreslår för samverkan med regionala- och lokala museer, arkiv och bibliotek är dock kraftigt underestimerad.

7.4.1

LMSR delar utredningens tro på forskning som en central del i museiverksamheten. Detta ligger dessutom i linje med museilagen som betonar museer som kunskapsinstitutioner som bidrar till forskning genom att hålla hög kompetens inom sina respektive områden.

Majoriteten av all forskning som bedrivs i Sverige idag sker på landets universitet och högskolor. Forskningsverksamheten i sig självt är dock inte beroende av en ny organisation. Att skapa en ny myndighet för uppdraget är inte nödvändigt sett till de resurser, uppdrag och kompetenser som redan finns i Sverige. Att däremot stärka den samverkan som finns mellan universitet/högskolor och museer/samlingar/arkiv är av stor vikt.

Ett flertal av läns museerna har disputerade medarbetare med vana att driva forskningsprojekt i samarbete med universitet och högskolor nationellt och internationellt. Ett deltagande från läns museernas sida, skulle vidare kunna ge Förintelsens historia en regional förankring och relevans.

För Läns museernas samarbetsråd

Jonas Hellberg, ordförande

Inga Göransson, vice ordförande

Linda Lundberg, generalsekreterare